

Kościoły o neutralności światopoglądowej państwa

Autor tekstu: **Wojciech Pawlik**

Kilka pytań ankiety poświęcono postrzeganiu relacji pomiędzy sferą religii a sferą życia publicznego.

Pierwsze z nich dotyczyło stosunku kościołów i związków wyznaniowych do praktyki włączania ceremoniału religijnego jako elementu ceremonii państwowych. Nie otrzymano ani jednej odpowiedzi, w której ankietowani aprobowałiby bez poważnych zastrzeżeń tę formę obecności religii w życiu publicznym, która praktykowana jest w Polsce po 1989 r.

Kościoły i związki wyznaniowe przywołują tu zasadę rozdziału kościoła i państwa oraz odrębność sfery religii i sfery polityki, a także krytycznie oceniają praktykę tego ceremoniału, dyskryminującą mniejszościowe kościoły i związki wyznaniowe [1].

Jak wynika na odpowiedzi na kolejne pytania ankiety, zdecydowana większość mniejszościowych kościołów i związków wyznaniowych (z wyjątkiem dwóch, o ustalonej, długiej tradycji) nie otrzymuje zaproszeń, zwłaszcza regularnych, do uczestniczenia, poprzez swoich przedstawicieli, w uroczystościach państwowych, samorządowych, lokalnych itp., a obecna praktyka zapraszania na centralne uroczystości państwowe przedstawicieli pewnych kościołów/związków wyznaniowych i nie zapraszania innych budzi ich duże zastrzeżenia [2].

Problematyczne, jeśli chodzi o percepcję społeczną, jest zresztą ustalenie samego charakteru, w którym występują zaproszeni gości. Przepisy i obyczaj, tradycja i przyzwyczajenia sprawiają, asystencja osób duchownych może być w świadomości społecznej różnie definiowana:

„Wygląda to tak, że politycy pragną zyskać poparcie pewnych kościołów, i dlatego tylko tych zapraszają. Uroczystości państwowe często przez to tracą swoją świeckość. Często święto państwowe poprzedzane jest mszą świętą, co tworzy wrażenie części pierwszej. A potem jest część druga świecka z zaproszonymi biskupami” (Zbory Boże Dnia Siódmego).

W uzasadnienia tych krytycznych opinii ich autorzy podkreślają uprzywilejowaną pozycję Kościoła katolickiego i — w kilku ankietach — naruszanie, poprzez zapraszanie na centralne uroczystości przedstawicieli tylko wybranych kościołów i związków wyznaniowych, zasady neutralności światopoglądowej państwa. Niestety, ankieta nie dostarcza żadnych jednoznacznych wskazówek, jak sytuacja mogłaby, lub powinna, być pod tym względem uregulowana. Część ankietowanych zdaje sobie sprawę, że zapraszanie przedstawicieli wszystkich zarejestrowanych w Polsce kościołów i związków wyznaniowych jest niemożliwe, i dlatego proponują zapraszanie tylko przedstawicieli największych kościołów i związków wyznaniowych lub ustalenie jakiejś zasady delegowania spośród zbliżonych do siebie nurtów religijnych jednego lub kilku przedstawicieli. Część uważa jednak, że powinna obowiązywać prosta, mechaniczna zasada „wszyscy albo nikt”, a każde inne rozwiązanie jest i będzie dyskryminujące.

Większość ankietowanych kościołów i związków wyznaniowych, choć krytycznie ustosunkowała się przyjętych rozwiązań, nie sformułowała własnych postulatów, więc nie mamy podstaw do oszacowania instytucjonalnego rozkładu poparcia bardziej dla jednego lub bardziej drugiego stanowiska. Być może zresztą, że kościoły te i związki wyznaniowe nie mają na ten temat zdania, lub że uznają, iż jest to „problem”, który ich nie dotyczy i nie jest dla nich ważny (w kilku ankietach były takie sugestie).

Ostatnie pytanie, dotyczące postrzegania publicznej przestrzeni życia społecznego, dotyczyło postrzegania pozycji Kościoła rzymskokatolickiego. Z rozkładu odpowiedzi wynika, że mniejszościowe kościoły i związki wyznaniowe czują się wyraźnie zdominowane w publicznym wymiarze życia społecznego przez ten Kościół [3].

Wynik ten dość dobrze współgra z postrzeganiem instytucji Kościoła katolickiego w omawianych wcześniej innych aspektach życia społecznego, i świadczy o dystansie emocjonalnym między mniejszościowymi grupami religijnymi działającymi w Polsce a Kościołem w niej dominującym.

Odpowiedzi na pytanie o rozwiązanie problemów wynikających — według ankietowanych kościołów i związków wyznaniowych — z politycznej i publicznej dominacji Kościoła rzymskokatolickiego ujawniają pożądaną przez nie wizję państwa: a więc państwa, w którym

konsekwentnie realizowana będzie zasada neutralności światopoglądowej państwa (w tym — urzędników państwowych), i jego rozdział od Kościoła, w którym nastąpi zmiana podejścia urzędów do nowych ruchów religijnych, mniejszości religijne będą miały zapewniony dostęp do publicznych mediów, szkoła przestanie być miejscem nauczania religii, a informacje na temat mniejszości religijnych opracowywane będą przez specjalistyczne ośrodki nie związane z Kościołem rzymskokatolickim.

Jak widać z tej listy, opcja mniejszościowych kościołów i związków wyznaniowych jest w wielu punktach sprzeczna z preferencjami i postrzeganiem reguł życia publicznego przez Kościół rzymskokatolicki. Być może właśnie dlatego instytucja ta jest przez nie bardziej postrzegana jako „przeciwnik”, niż „sojusznik” w sferze religijnej i życia społecznego.

Przypisy:

[1] Najczęściej wybierano opinię: "Uważamy, że ze względu na zasadę rozdziału kościoła i państwa najlepiej by było, żeby uroczystości państwowe zachowały swój świecki charakter" - odpowiedź 16 kościołów i związków wyznaniowych, "Jest to w zasadzie zjawisko pozytywne, ale razi ograniczanie tego ceremoniału wyłącznie do obrządku kościoła rzymskokatolickiego" - 8 odpowiedzi, "Kościoły i religie - z natury rzeczy - należą do innej sfery życia niż polityka. Uważamy, że łączenie ceremoniału religijnego z uroczystościami państwowymi jest rzeczą niedobłą i dla kościołów, i dla polityki" - 5 odpowiedzi, "Nie uważamy, żeby łączenie ceremoniału religijnego z uroczystościami państwowymi było rzeczą dobrą, dlatego że kościoły i religie - z natury rzeczy - należą do innej sfery życia niż polityka i dlatego, że praktyki te wyraźnie uprzywilejowują kościół rzymskokatolicki" - 4 odpowiedzi.

[2] Zastrzeżenia te deklaruje w sposób "zdecydowany" - 18 respondentów instytucjonalnych, "raczej tak" - 2 odpowiedzi, "trudno powiedzieć" - 7, "raczej nie" - 6, "zdecydowanie nie" - 0, "Trudno powiedzieć" - 4.

[3] "Zdecydowanie tak" - 17 kościołów i związków wyznaniowych, "raczej tak" - 7, "Trudno powiedzieć" - 6, "raczej nie" - 3, "zdecydowanie nie" - 2.

Wojciech Pawlik

Doktor z Instytutu Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 31-10-2003)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2858) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2858>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane

w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw

Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl